

Kis-Bús Károly alezredes:¹

A 48. NAGY SÁNDOR TERÜLETVÉDELMI ZÁSZLÓALJ (ZALA MEGYE) KÉPESSÉGEINEK FEJLŐDÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK ÁTTEKINTÉSE

DOI: [10.35926/HSZ.2022.3.8](https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.3.8)

ÖSSZEFOGLALÓ: 2018. október 1-jén megalakult az MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred alárendeltségében a 48. Nagy Sándor Területvédelmi Zászlóalj (Zala megye) Zalaegerszeg helyőrségben. Jelen írás célja, hogy bemutassa a zászlóalj képességeinek fejlődését annak megalakulásától napjainkig, kiemelt figyelemmel a speciális önkéntes tartalékos katonai szolgálat bevezetésének a zászlóalj fejlődésére gyakorolt hatásaira. A bemutatást a szerző a doktrinális, szervezeti, kiképzési, anyagi, vezetési, személyügyi, elhelyezési és interoperabilitási (DOTMLFP-²) képességfejlesztési megközelítés egyes összetevőinek részletes elemzésével végzi.

KULCSSZAVAK: területvédelmi zászlóalj, speciális önkéntes tartalékos katonai szolgálat, speciális önkéntes területvédelmi tartalékos

BEVEZETÉS

Zala megye a rendszerváltást megelőzően kiemelt katonai jelentőséggel bírt, ami az ott állomásozott alakulatok jelentős számában is visszatükröződött. A legjelentősebb alakulatok Zalaegerszegen, Nagykanizsán, Lentiben és Keszthelyen diszlokáltak. A megyében a rendszerváltást követően, 1994-ig az összes alakulatot felszámolták, vagy másik megyébe költöztették. Ez a folyamat hátrányosan érintette a Magyar Honvédség társadalmi kapcsolatait, de negatív hatással volt a társadalmi beágyazottságra a sorkatonai szolgálat 2004. évi felfüggesztése is.

Az önkéntes tartalékos rendszer (ÖTR) fejlesztésének köszönhetően 2016-ban létrejött a területi elven szerveződő szolgálati forma, az önkéntes területvédelmi tartalékos (ÖTT) szolgálati viszony. Az új szolgálati forma létrehozásának egyik alapvető célja volt a honvédség társadalmi elfogadottságának növelése, elsősorban az ÖTT-katonák által, akik egyfajta kapocsként szolgálnak lakóhelyük közelében a civil társadalom és a professzionális katonák között. Az ÖTT-katonák szervezetileg a járási századok állományában teljesítenek szolgálatot, melyek a területvédelmi zászlóaljok megalakításáig az előkészítő részlegek szolgálati alárendeltségében voltak.

¹ A szerző a Magyar Honvédség 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred, 48. Területvédelmi Zászlóalj (Zala megye) zászlóaljparancsnoka. A zászlóaljra vonatkozó számadatok a zászlóalj elektronikus nyilvántartásaiból származnak.

² Doctrine, organisation, training, materiel, leadership, personnel, facilities and interoperability.

2018. október 1-jén megalakult az MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred (MH 6. TVE)³ alárendeltségében a 48. Nagy Sándor Területvédelmi Zászlóalj (Zala megye) (48. TVZ) Zalaegerszeg helyőrségben. Célom, hogy bemutassam a 48. TVZ képességeinek fejlődését annak megalakulásától napjainkig, kiemelt figyelemmel a speciális önkéntes tartalékos katonai szolgálat 2020. július 1-jei bevezetésének⁴ a zászlóalj fejlődésére gyakorolt hatásaira. A bemutatást a doktrinális, szervezeti, kiképzési, anyagi, vezetési, személyügyi, elhelyezési és interoperabilitási (DOTMLFP-I) képességfejlesztési megközelítés egyes összetevőinek részletes elemzésével végzem.

DOKTRINÁLIS MEGKÖZELÍTÉS (ALKALMAZÁS)

A területvédelmi zászlóalj (TVZ) az MH 6. TVE zászlóaljszintű szervezeti eleme. Feladatait az ezredparancsnok közvetlen szolgálati alárendeltségében hajtja végre.⁵ A TVZ-k létrehozásának egyik fontos célja a Magyar Honvédség társadalmi beágyazottságának fejlesztése volt az ÖTR működtetése által. E cél elérése elsősorban az alábbi feladatok⁶ végrehajtása által valósulhat meg:

- *Önkéntes tartalékos*⁷ (ÖT) katonák kiképzése. A 48. TVZ-nél az önkéntes területvédelmi tartalékos (ÖTT), a speciális önkéntes területvédelmi tartalékos (SÖTT), valamint az önkéntes katonai szolgálatot (ÖKSZ) vállaló katonák kiképzése folyik. Az MH pozitív társadalmi megítélésének fejlesztése érdekében a zászlóalj kiemelt figyelmet fordít az ÖT-katonák színvonalas, élményközpontú kiképzésére. Az ÖT-katona a pozitív élményeit megosztja környezetével (családjával, barátaival, munkatársaival, ismerőseivel), ami elősegíti a honvédség helyi (megyei) társadalmi ismertségét és elismertségét, ezáltal jelentős toborzóhatást fejthet ki.
- *Kapcsolattartás a katonai igazgatás területi és helyi szerveivel.* A szoros együttműködés és kapcsolattartás létfontosságú jelentőségű mindkét szervezet sikeres működése szempontjából. Az együttműködés legfontosabb területei: az MH Katonai Igazgatási és Központi Nyilvántartó Parancsnokság (MH KIKNYP) toborzótevékenységének támogatása (csoportos tájékoztatók, falunapok), közös megjelenés önkormányzati megemlékezéseken, valamint a honvédelmi neveléssel kapcsolatos feladatok koordinált végrehajtása (Honvéd Kadét Program, honvédelmi táborok, pályaaorientációs napok, Országos Haditorna Verseny stb.).
- *Kapcsolattartás a területileg illetékes önkormányzatokkal és társadalmi szervezetekkel.* Az önkormányzatokkal való kapcsolattartás jelentős mértékben befolyásolja az MH területi, illetve helyi elfogadottságát. Zala megyében a járási székhelyek önkormányzatai a legaktívabbak, általános igényük a katonai jelenlét biztosítása önkormányzati rendezvényeken és megemlékezéseken. A társadalmi szervezetek közül elsősorban

³ MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred (MH 6. TVE) Alapító Okirata, Nyt. szám: 11014-42/2018.

⁴ MH PK 329/2020. parancsa a kormány gazdaságvédelmi akciótervével összhangban a tömeges megbetegedéssel járó járványügyi veszélyhelyzet következtében az állásukat elvesztettek számára ideiglenes jelleggel szervezett Speciális Önkéntes Tartalékos Katonai Szolgálat toborzási és kiképzési feladatainak megtervezésére, megszervezésére és végrehajtására.

⁵ MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred (MH 6. TVE) Szervezeti és Működési Szabályzata. 2020, 7.

⁶ MH 6. TVE SZMSZ: i. m. 7.2.

⁷ Az önkéntes tartalékos (ÖT) szolgálati formák típusait a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 9/2013. (VIII. 12.) HM rendelet 237. § (4), (4a) bekezdése határozza meg. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=al300009.hm> (Letöltés időpontja: 2021. 12. 13.)

a helyi hagyományörző egyesületekkel szoros a zászlóalj kapcsolata, ami megnyilvánul a rendezvényeken való közös megjelenésben, valamint a szervezetek bevonásában a honvédelmi táborok végrehajtásába. Az együttműködés sikerességét mutatja az is, hogy a társadalmi szervezetek több tagja is vállalta az ÖTT-szolgálatot.

A 48. TVZ megalakításától kezdve kiemelten kezelte a társadalmi rendezvényeken történő megjelenést, 2019-ben a zászlóalj 30 rendezvényen vett részt, de 2020-ban a koronavírus okozta világjárvány miatti szigorító intézkedések hatására a megjelenés lehetőségei behatárolódtak, a legtöbb rendezvényt törölték, ezért 2020-ban a zászlóalj csak öt rendezvényen tudta képviselni az MH-t. A 2021. évi enyhítő intézkedéseknek köszönhetően a zászlóalj már 10 rendezvényen vehetett részt, ez a szám azonban még mindig elmarad a 2019-es adatoktól.

A zászlóalj képességfejlődése szempontjából jelentős változást hozott az MH bevonása a világjárvány elleni védekezési feladatokba, ami új, a civil társadalom által is közvetlenül érzékelhető megjelenési lehetőségeket biztosított a 48. TVZ számára a különböző feladatokban történő alkalmazás által:

- *Idősothonok fertőtlenítése.* A zászlóalj 2020. április 9. és május 20. között 8 fővel vett részt az idősothonok mentésében.
- *Részvétel a kormány munkahelyteremtő programjában.* 2020. július 1-jétől kezdődően öt ütemben összesen 187 fő munkahelyét elvesztett állampolgár vonult be kiképzésre SÖTT-ként.
- *COVID-POLICE közterületi járőr feladat.* A zászlóalj 2020. november 17. és 2021. október 4. között a rendőrséggel közösen közterületi járőrszolgálatot látott el Zalaegerszegen és Nagykanizsán 12 fővel (2-2 fő, három váltásban).
- *Kórháztámogatási feladat.* A zászlóalj 2021. február 15. és június 30. között a megye legnagyobb városaiban látott el kórháztámogatási feladatokat 31 fővel (Zalaegerszeg: 6 fő; Nagykanizsa: 19 fő; Keszthely: 6 fő). A feladatba a kiképzett SÖTT-állomány került bevonásra. Ennek jelentősége, hogy a SÖTT-állomány nélkül a zászlóalj – egyéb feladatai ellátása mellett – nem lett volna képes a kórházak által igényelt létszámot biztosítani, vagyis a SÖTT-állomány aktívan hozzájárult a 48. TVZ alkalmazási képességéhez.

SZERVEZETI MEGKÖZELÍTÉS

A TVZ-k szervezeti felépítésüket tekintve egységesen kerültek megalakításra: zászlóalj-parancsnokság és törzs, alárendeltségében a kiképzőszázad, valamint a járási századok. A zászlóalj-parancsnokság és törzs, valamint a kiképzőszázad beosztásai hivatásos és szerződéses állománnyal, a járási századok beosztásainak egyik része ÖT-állománnyal, másik része különleges jogrend idején hadköteles állománnyal tölthető fel.

A 48. TVZ-re a szervezeti fejlődés szempontjából is pozitív hatást gyakorolt a SÖTT-program, ami a feltölthető beosztások számának növekedésében mutatkozik meg. A hivatásos és szerződéses állománnyal feltölthető beosztások száma 16-ról 31-re emelkedett, míg a járási századok ÖT-állománnyal feltölthető beosztásainak száma 234-ről 303-ra nőtt. Előbbit a kiképzés személyi feltételeinek biztosítása indokolta, míg utóbbit az ÖTT-állomány létszámának jelentős emelkedése. Mindkét esetben a SÖTT-program pozitív hatásai érezhetők, egyrészt folyamatos kiképzésük jelentős számú kiképző- és kiképzést támogató állományt igényel, másrészt a SÖTT-állomány 36%-a leszerelését követően vállalta az ÖTT-szolgálatot, amivel jelentősen hozzájárult az ÖTT-állomány létszámának növekedéséhez.

KIKÉPZÉSI MEGKÖZELÍTÉS

A zászlóalj 2019. februárban kezdte meg az ÖTT-katonák modulrendszerű kiképzését⁸ Zalaegerszezen és Nagykanizsán, majd 2019 novemberétől Keszthelyen. A kiképzési helyszínek kiválasztása során az adott járási századok feltöltöttsége volt meghatározó. Az elméleti kiképzések feltételeit mindhárom helyszín biztosítja, a gyakorlati kiképzések azonban csak Nagykanizsán megvalósíthatók, ahol rendelkezésre áll a volt határőralkantya és a volt helyőrségi lő- és gyakorlótér. A megyében nincs alkalmas lőtér, ezért a zászlóalj a lövészeteket a Somogy megyei Sántos fegyvernemi lőtéren hajtja végre.

Az ÖTT-kiképzések tervezése, szervezése nagy fokú rugalmasságot igényel, mivel a kiképzendő állomány a meglévő munkája mellett, szabadideje terhére vesz részt a kiképzéseken. Ebből következően ugyanazokat a modulokat több alkalommal is be kellett tervezni, valamint az elmaradt modulokat is pótolatni kellett. Az ÖTT-kiképzések a zászlóalj kiképzőállománya számára átlagosan havi 8-10 kiképzési nap elfoglaltságot jelentettek 2019-ben. A koronavírus okozta világjárvány elleni szigorító intézkedések miatt az ÖTT-kiképzés 2020 márciusában felfüggesztésre került, majd 2021 nyarán a SÖTT-kiképzéssel szinkronizálva indult újra.

A SÖTT-program a kiképzés terén is alapvető változásokat hozott a zászlóalj működésében. A legjelentősebb különbség az ÖTT modulrendszerű kiképzésével szemben a folyamatosság, a kiképzendő állomány folyamatosan rendelkezésre áll, ezért részükre minden munkanapon kiképzést kell tartani. A zászlóalj leterheltségét fokozta a SÖTT-program további ütemeinek indulása 2020-ban (SÖTT II. 2020. szeptember 1-jén, SÖTT III. 2020. október 1-jén), mivel a folyamatos kiképzést párhuzamosan kellett biztosítani. A zászlóalj aktív állományában nem állt rendelkezésre a szükséges kiképzőlétszám (ütemenként 1 fő szakaszparancsnok, 3-4 fő rajparancsnok), ezért döntően az ÖMT- és az ÖTT-állomány látta el a kiképzői feladatokat. A SÖTT III. ütemétől kezdődően a rajparancsnokok a korábbi SÖTT-ütemek kiképzését végrehajtók közül kerültek kiválasztásra.

A SÖTT kiképzési program⁹ a 140 órás (5 hét) alapfelkészítésből, a 168 órás (6 hét) általános lövészkiképzésből és a 378 órás (3 hónap) egyéni szakkiképzésből áll. Amennyiben a SÖTT-katona szerződését hosszabbít, akkor a következő 6 hónapban kötelékkiképzésen vesz részt. A kiképzéseket heti 28 órában kell tervezni úgy, hogy naponta a kiképzés megkezdése előtt egy órában fizikai képességfejlesztés kerül végrehajtásra a katonai testnevelés előírt órászámán felül. A jelentkezők eltérő életkora és fizikai állapota indokolja a napi rendszerességű fizikai képességfejlesztést. Megítélésem szerint a megfelelő fizikai állapot elérése mellett prioritást élvez a megbízható fegyverismeret és lőkészség elsajátítása. Ezt a kiképzési program biztosítja, mert az első 6 hónapos kiképzés alatt 11 lögyakorlatot ír elő, ebből öt gépkarabéllyal, hat pedig pisztollyal kerül végrehajtásra.

A SÖTT-kiképzések eredményes végrehajtása megteremtette az ÖKSZ¹⁰ bevezetésének feltételeit, melynek 1. üteme 2021. szeptember 15-én Zala megyében is elindulhatott. Az ÖKSZ kiképzése¹¹ három ciklusban történik (2+4+6 hónap). Az 1. ciklus tartalmazza

⁸ Kiképzési Program a Magyar Honvédség Önkéntes Területvédelmi Tartalék (ÖTT) állomány alapfelkészítése és az Önkéntes Honvédelmi Előkészítés (ÖHE) végrehajtásához. MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság, Budapest, 2017. Nyf. szám: 224/172.

⁹ MH PK 329/2020. parancs 1. sz. melléklet: A speciális önkéntes tartalékosok kiképzési programja.

¹⁰ MH TTP PK 279/2021. parancsa az Önkéntes Katonai Szolgálat Program bevezetése előkészítésének és végrehajtásának a Magyar Honvédség Tartalékképző és Támogató Parancsnokság hatáskörében végrehajtandó feladataira.

¹¹ MH TTP PK 279/2021. parancs 1. sz. melléklet: Az ÖKSZ Program kiképzési rendszere.

az MH Egységes Alapkiképzés Programja szerinti alapkiképzést (5 hét), lövész szakalap kiképzést – géppuska, pisztoly – (2 hét), valamint az adminisztrációs hetet (1 hét). Az 1. ciklus eredményes végrehajtását követően az ÖKSZ-katona dönthet úgy, hogy a 2. és a 3. ciklus szakkiképzéseit nem a TVZ-nél, hanem egy „műveleti” besorolású katonai szervezetnél hajtja végre. Amennyiben az ÖKSZ-katona a TVZ-nél marad, akkor szakkiképzése – a géppuskával kapcsolatos kiképzéseken kívül – megegyezik a SÖTT kiképzési programban előírtakkal.

ANYAGI (ELLÁTÁSI) MEGKÖZELÍTÉS

A TVZ-k önálló ellátási képességgel nem rendelkeznek, ezért a logisztikai utaltsági rend (LUR) szerinti ellátóalakulat ellátási körébe tartoznak. A 48. TVZ az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezred logisztikai utaltságába tartozik. A zászlóalj a logisztika minden területén szorosan együttműködik az ellátóalakulattal.

A 48. TVZ Zalaegerszeg helyőrségben, az MH KIKNYP objektumában került megalkotásra. Az elhelyezési körülmények a zászlóalj növekvő létszáma mellett egyre kevésbé biztosították a szükséges élet- és munkakörülményeket, beleértve az anyagok tárolásához minimálisan szükséges kapacitást. A tárolási kapacitás hiánya abban is megmutatkozott, hogy a zászlóalj nem tudta átvenni anyagainak egy részét (pl. bútorzat), valamint tárolóhelyiség sem állt rendelkezésre.

Az ellátás területén is a SÖTT-program indulása hozta el a változást, miután a nagykanizsai volt határőrlaktanya került kijelölésre a SÖTT-kiképzések helyszínévé. Az üres laktanyában egy jó állapotú önálló raktárépület található, melynek használatbavételét a zászlóalj azonnal kezdeményezte. A zászlóalj az anyagai készleteit – a fegyverzeti anyagok kivételével – a megfelelő tárolókapacitást biztosító raktárépületben tárolja. A fegyverzeti anyagok tárolása – együttműködési megállapodás alapján¹² – a Nagykanizsai Rendőrkapitányság épületében a szabad tárolókapacitás erejéig biztosított. E szempontból kihívást jelentett a SÖTT IV. 2021. február 1-jei indulása, mivel a teljes SÖTT-létszám kissé meghaladta a rendőrségnél tárolható fegyverek számát. A helyzet ideiglenes megoldását az jelentette, hogy 2021. február 15-től a SÖTT-állományt is lehetett alkalmazni kórháztámogatási feladatokban, így a kiképzendő állomány létszáma jelentősen, 31 fővel csökkent. A honvédségi objektumon belüli fegyverzeti anyag tárolási feltételeinek megteremtését követően, 2021. november 2-től a zászlóalj már képes a mindenkori igényeknek megfelelő mennyiségű fegyverzeti anyag tárolására a nagykanizsai objektumban.

VEZETÉSI MEGKÖZELÍTÉS

A zászlóalj vezetése szempontjából jelentős változást hozott a SÖTT-program indulása. Korábban a 48. TVZ aktív állománya egy helyőrségben és objektumban diszlokált Zalaegerszegen, ami a zászlóalj vezetése szempontjából nem okozott kihívást.

A SÖTT-program indulásával azonban szükségszerűvé vált a 48. TVZ állományának vezénylése – a személyügyi szakállomány kivételével – Nagykanizsára, a kiképzés helyszínére. Az objektum megfelelő szinten biztosítja a vezényelt állomány élet- és munkakörülményeit, az informatikai hálózat kiépítetlensége azonban nem biztosítja a hozzáférést a korszerű

¹² Együttműködési megállapodás a Magyar Honvédség Parancsnoksága és az Országos Rendőr-főkapitányság között. Budapest, 2019. 17. Nyt. szám: 1118-1/2020.

vezetéstámogató és nyilvántartó rendszerekhez (IMR-Tasker¹³ felület, HM KGIR¹⁴). Mivel a személyügyi szakállomány alapvető munkafeltételei nem biztosítottak Nagykanizsán, ezért ők nem kerültek vezénylésre. Emiatt azonban a zászlóalj jelenleg két helyőrségben települ, ami a vezetés szempontjából nem ideális, működőképességét azonban az elmúlt másfél év bebizonyította.

Az informatikai hálózat tervezetten 2022-ben kiépítésre kerül Nagykanizsán, ami biztosítja a hozzáférést a korszerű vezetéstámogató és nyilvántartó rendszerekhez, ezáltal megteremti a személyügyi szakállomány átköltözésének feltételét. Ezt követően a zászlóalj újra egy helyőrségben települ majd, lehetővé téve a vezetés színvonalának emelését.

SZEMÉLYÜGYI MEGKÖZELÍTÉS

A személyügyi szakterület megfelelő működtetése kiemelt jelentőségű minden katonai szervezet életében. Emiatt a 48. TVZ-nél is prioritást élvezett a személyügyi szakbeosztások feltöltése, ezt követően pedig az állomány felkészítése szakfeladatainak ellátására. A zászlóalj 2019 júniusára érte el a személyügyi szakterület önálló működtetésének kezdeti feltételeit.

A SÖTT-program indulása a személyügyi szakterület vonatkozásában is jelentős változással járt. A zászlóalj szinte teljes állománya vezénylésre került Nagykanizsára, valamint a korábbi időszakos ÖTT-behívások helyett a folyamatos behívású SÖTT-állománnyal kapcsolatos személyügyi feladatokat kellett ellátni egy másik helyőrségből, Zalaegerszegről. A Nagykanizsán szolgálatot teljesítő állománnyal kapcsolatos adminisztrációs feladatokat azonban helyben kell végezni, ezért ezekre a feladatokra SÖTT-ütemenként (szakaszonként) 1-1 fő tartós behívású ÖTT-katona került kijelölésre 1 fő szerződéses legénységi állományú katona alárendeltségében. A két helyőrségben települt személyügyi munkát végző állomány együttműködése a kezdeti kihívások után rövid idő alatt stabilizálódott, majd jelentős mértékben fejlődött, elérve a szakterület működésének elvárt színvonalát.

A zászlóalj alkalmazási képességét jelentősen befolyásolja a rendelkezésre álló (meglévő) személyi állomány létszáma, kiképzettsége, életkora és nem utolsósorban személyes motivációja. Mivel a zászlóalj a feladatait zömében SÖTT-állománnyal, illetve SÖTT-ből átszerződött ÖTT-állománnyal hajtotta végre, ezért a továbbiakban a SÖTT-állománnyal kapcsolatos adatokat vizsgálom.

A bevonuló SÖTT-létszám tekintetében Zala megye felülreprezentált, az MH 6. TVE (Budapest, Pest megye és kilenc dunántúli megye) teljes SÖTT-létszámának 27%-a (187 fő) Nagykanizsára vonult be. Mivel a SÖTT egy munkahelyteremtő program, kézenfekvő magyarázat lenne a magas munkanélküliségi ráta. Ezt azonban a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatai¹⁵ nem erősítik meg, ugyanis a vizsgált időszakban – 2020. II. negyedév és 2021. II. negyedév között – a megyei munkanélküliségi ráta az országos átlag közelében mozgott, +0,2%-os és -1,6%-os maximális eltérésekkel. A kiemelkedően magas létszám elérésében meghatározó szerepet játszott a nagykanizsai katonai toborzópont 2020. június 10-i ünnepélyes megnyitása, aminek köszönhetően a honvédség iránt érdeklődők helyben, a megyeszékhelyre történő utazás mellőzésével kaphattak tájékoztatást és intézhették a szolgálati viszony létesítésével kapcsolatos ügyeiket. A megfelelő létszám elérése érdekében az MH

¹³ IMR: Információmenedzsment-rendszer.

¹⁴ HM KGIR: HM Költségvetés Gazdálkodási Információs Rendszer.

¹⁵ Munkanélküliségi ráta, megye és régió szerint, negyedévente [%]. Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0171.html (Letöltés időpontja: 2021. 12. 13.)

KIKNYP megyei állománya aktív, hatékony és az eredményt tekintve sikeres toborzótevékenységet folytatott – szorosan együttműködve a járási kormányhivatalok foglalkoztatási osztályaival és a zászlóaljjal. A SÖTT II. ütemétől kezdődően a zászlóalj 1 fő kiképzővel és 1 fő SÖTT-katonával vett részt az MH KIKNYP jelentősebb csoportos tájékoztatóin, hogy az érdeklődők a szerződés kötés utáni időszakról is hiteles tájékoztatásban részesüljenek.

A fentiek mellett említést érdemel a zászlóalj állománymegtartó képessége, ami a bevonult és kiképzett állomány tartós alkalmazhatóságában nyilvánul meg, emellett másodlagos toborzóhatással is bír, amit a kiképzések gyakorlatias, élményszerű és emberséges végrehajtásával sikerült elérni. Az állomány megtartásának képességét egyrészt az jellemzi, hogy hat hónap után a SÖTT-állomány 44%-a hosszabbította meg szerződését újabb hat hónappal, másrészt 34%-a szerződött át ÖTT szolgálati viszonyba. Az átszerződés egyik oka, hogy a SÖTT-katona visszatér a civil munkaerőpiacra, de munkája mellett továbbra is a honvédség állományában szeretne maradni. Az átszerződés másik oka, hogy bizonyos feladatok végrehajtásába – például Közös Akarat, COVID-POLICE közterületi járőr feladat, missziós szerepvállalás (KFOR), SÖTT-kiképzés támogatása – a SÖTT-állomány nem vonható be, ezért akik ezekben a feladatokban szerettek volna részt venni, átszerződtek az ÖTT-állományba. A SÖTT-szerződések meghosszabbítása, valamint az ÖTT szolgálati viszonyba történő átszerződések is az állomány személyes motivációjára engednek következtetni.

A zászlóalj létszámának növekedését vizsgálva meghatározó jelentőségű az ÖTT-állomány létszámának növekedése. 2020. III. negyedévtől kezdődően a zászlóalj ÖTT-létszáma 108 fővel emelkedett, ennek 62%-át a SÖTT-ből átszerződött kiképzett állomány adta.

A SÖTT-állomány kiképzését, így kiképzettségét jelentős mértékben befolyásolja az állomány kiképezhetősége. Erre közvetve utalhat az iskolai végzettség szerinti megoszlás, mivel a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező egyének hosszabb időt töltenek el iskolarendszerű képzésben, így valószínűleg könnyebben tanulnak. Zala megyében a SÖTT-állomány 22%-a alapfokú, 74%-a középfokú, 4%-a felsőfokú végzettségű, ami jó feltételeket biztosít a színvonalas, hatékony kiképzések végrehajtásához, ezáltal hozzájárul az állomány kiképzettségéhez, ami lehetővé teszi annak különböző feladatokban történő megbízható alkalmazását.

A SÖTT-állomány életkori megoszlása is befolyásolja a zászlóalj alkalmazhatóságát a különböző feladatok végrehajtása során. Egyrészt a fiatalok mobilitása magasabb, mint az idősebbeké – például a családi kötıtségek miatt –, másrészt hosszabb ideig maradhatnak állományban, tehát hosszabb ideig járulnak hozzá a zászlóalj alkalmazhatóságához, mivel később érik el a szolgálat végét jelentő öregségi nyugdíjkorhatárt. A SÖTT-állomány életkori megoszlása igen kedvező a megyében: 59% 35 év alatti, 35% 35–49 év közötti és mindössze 6% az 50 év feletti, vagyis a teljes állomány 94%-a 50 év alatti. Külön figyelmet érdemel, hogy az állomány többsége a 35 év alatti korosztályt képviseli, ami lehetővé teszi annak hosszú távú alkalmazását.

A SÖTT-program legjelentősebben a személyügyi megközelítés terén hatott a zászlóalj képességfejlődésére, mivel az állomány létszáma és összetétele lehetővé tette a zászlóalj alkalmazhatóságát a különböző kiemelt feladatokban, melyek végrehajtására korábban – a végrehajtó állomány hiányában – nem lett volna képes.

ELHELYEZÉSI MEGKÖZELÍTÉS

A zászlóalj elhelyezése terén is a SÖTT-program indulása hozta el a változást. Közel két év várakozást követően előljárói döntés született a zászlóalj végleges elhelyezéséről, amikor részére a nagykanizsai volt határőr lakotanya került kijelölésre.

A HM Vagyonfelügyeleti Főosztály – a SÖTT-program indulása miatt – 2020. július 1-jétől kezdődően hozzájárult az ingatlan katonai célú hasznosításához, majd 2020. július 14-én a zászlóalj végleges elhelyezése érdekében az állami tulajdonú objektum a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. vagyonkezeléséből a HM vagyonkezelésébe került. A zászlóalj által használt épületek 2020. október 1-jétől szolgáltatási szerződés hatálya alá kerültek. 2020 decemberében előjárói feladatszabás érkezett a zászlóalj átköltöztetésére Zalaegerszegről, majd 2021. július 1-jétől – az őrség átalárendelését követően – a zászlóalj parancsnoka lett az objektum parancsnoka. A zászlóalj teljes állományának átköltözése a híradó-informatikai hálózat kiépítését követően, várhatóan 2022 második felében valósul meg.

Az 5,3 ha területen fekvő ingatlan ideális elhelyezési feltételeket biztosít, ezáltal az alábbi új képességeket biztosítja a zászlóalj számára:

- *Élet- és munkakörülmények.* Az ingatlan megfelelő körülményeket biztosít mind a zászlóalj állandó állománya, mind a tartalékos (kiképzendő) állomány számára. A munkavégzéshez megfelelő számú irodahelyiség áll rendelkezésre, a tartalékos, illetve a kiképzendő állomány részére pedig körletek kerültek kialakításra, berendezésre. Ez utóbbi által a zászlóalj képessé vált szállás (laktanyai elhelyezés) biztosítására, melynek kapacitása 100 fő, azaz egy járasi század teljes állománya.
- *Tárolási kapacitás.* A zászlóalj teljes anyagi készlete megfelelően, anyagnemenként elkülönítve, szabályosan tárolható az objektumban. A gépjárművek tárolására zárt és fedett beállóhelyek állnak rendelkezésre.
- *Saját kiképzési objektum.* Az elméleti foglalkozásokhoz tantermek, a katonai közelharc és a Honvéd Judo Program oktatásához pedig külön terem került kialakításra. A gyakorlati foglalkozások végrehajtása 3-4 szakasz részére a laktanya területén biztosított. A zászlóalj önálló elhelyezése korlátlan hozzáférést biztosít az objektum igénybevételeire. A laktanyától mintegy 6 km távolságra található a HM vagyonkezelésében lévő, 440 ha területen fekvő „volt helyőrségi lő- és gyakorlótér”, amely ideális feltételeket biztosít a gyakorlati foglalkozások végrehajtására. A terület gyakorlótérként kiválóan használható, azonban éleslövészet végrehajtására jelenleg nem alkalmas.

INTEROPERABILITÁSI MEGKÖZELÍTÉS

A zászlóalj a SÖTT-program következtében rendelkezik megfelelő számú kiképzett ÖT-állománnyal, így képessé vált más katonai szervezetekkel, más nemzetek fegyveres erőivel, más fegyveres szervvel, valamint civil szervezettel (pl. egészségügy) közösen, velük együttműködve részt venni különböző feladatok végrehajtásában.

Az MH katonai szervezeteivel közös alkalmazás volt például az idősotthonok 2020. évi fertőtlenítése, a jelenleg is aktuális Közös Akarat feladat, a 2021. évi Nemzetközi Repülőnap és Haditechnikai Bemutató biztosítása (beléptetési és parkolási feladatok), valamint a tartalékos erők *Moon Star 2021* gyakorlata.

A más nemzetek katonáival közös alkalmazás magában foglalja az MH katonai szervezeteivel történő közös felkészülést is. Nemzetközi alkalmazásban vett részt a zászlóalj ÖT-állománya az Ohioi Nemzeti Gárdával közösen végrehajtott validációs gyakorlaton (*EX OHNG 21*), a *Defender Europe 2021* gyakorlat támogatásában (konvojkísérési feladatok), valamint az MH missziós szerepvállalásában (KFOR-25, jelenleg felkészülés a KFOR-26 váltásra).

A más fegyveres szervvel történő közös alkalmazásra kiváló példa a rendőrséggel közösen végrehajtott (COVID-POLICE) közterületi járőr feladat. A zászlóalj ÖT-állománya közel egy

éven keresztül – 2020. november 17. és 2021. október 4. között – járult hozzá a rendőrségi állomány részleges tehermentesítéséhez. A feladatban való részvételnek kettős pozitív hatása volt: egyrészt a katonák „láthatóvá váltak” a megyei civil lakosság körében, másrészt elmélyült a fegyverbarátság a társ fegyveres szervvel, ami hozzájárul a további együttműködés hatékonyságához és eredményességéhez.

Civil szervezettel történő közös alkalmazásban vett részt a zászlóalj SÖTT-állománya a megyei kórháztámogatási feladat végrehajtása során. Interoperabilitás szempontjából az állomálynak együtt kellett dolgoznia a katonai rangidőssel (más katonai szervezettel történő együttműködés), a kórházparancsnokkal (a megyében háromból két kórházban a rendőrség biztosította a kórházparancsnokot, tehát többnyire megvalósult a más fegyveres szerv képviselőjével történő együttműködés is), az egészségügyi dolgozókkal (civilekkel), valamint közvetlen kapcsolatba kerültek a betegekkel és azok hozzátartozóival. Megítélésem szerint ez volt a zászlóalj legkomplexebb és az MH megyei társadalmi megítélése szempontjából legkiemelkedőbb feladata.

ÖSSZEFOGLALÁS

A doktrinális, szervezeti, kiképzési, anyagi, vezetési, személyügyi, elhelyezési és interoperabilitási (DOTMLFP-I) képességfejlesztési megközelítés összetevőinek elemzése alapján megállapítható, hogy a SÖTT-program jelentős hatással volt a 48. TVZ képességeinek fejlődésére minden vizsgált terület vonatkozásában.

Habár a zászlóalj vezetésének helyzete az állomány két helyőrségben történő települése miatt nem ideális, a kialakult helyzet mégis képességfejlődést eredményezett, mivel az idő bebizonyította, hogy a zászlóalj képes a működőképessége fenntartására. A teljes állomány átköltözését követően a zászlóalj újra egy helyőrségben és egy objektumban települ majd, ami lehetővé teszi egyrészt a vezetéshez kapcsolódó kihívások csökkenését, másrészt a 2022-ben kiépítésre kerülő híradó-informatikai végpontok megfelelő mennyisége biztosítani fogja az érintett állomány hozzáférést a korszerű vezetéstámogató és nyilvántartó rendszerekhez. A fentiek alapján a zászlóalj a vezetés terén további, jelentős fejlődés előtt áll.

Az ideiglenes jelleggel létrehozott SÖTT-program sikeres végrehajtásának eredményeként 2021. szeptember 15-én elindulhatott az állandó jellegű ÖKSZ-program 1. üteme. A zászlóalj célja, hogy az ÖKSZ-program minden üteme megfelelő létszámmal indulhasson Zala megyében, ami hozzájárul a képességek további fejlődéséhez.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 9/2013. (VIII. 12.) HM rendelet a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról. Jogtár. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300009.hm>
- Együttműködési megállapodás a Magyar Honvédség Parancsnoksága és az Országos Rendőr-főkapitányság között. Budapest, 2019. Nyt. szám: 1118-1/2020.
- Kiképzési Program a Magyar Honvédség Önkéntes Területvédelmi Tartalék (ÖTT) állomány alapfelkészítése és az Önkéntes Honvédelmi Előképzés (ÖHE) végrehajtásához. MH Hadkiegészítő, Felkészítő és Kiképző Parancsnokság, Budapest, 2017. Nyt. szám: 224/172.
- MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred, 48. Nagy Sándor Területvédelmi Zászlóalj (Zala megye) elektronikus nyilvántartásai.
- MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred Alapító Okirata. Nyt. szám: 11014-42/2018.

- MH 6. Sipos Gyula Területvédelmi Ezred Szervezeti és Működési Szabályzata. 2020.
- MH PK 329/2020. parancsa a kormány gazdaságvédelmi akciótervével összhangban a tömeges megbetegedéssel járó járványügyi veszélyhelyzet következtében az állásukat elvesztettek számára ideiglenes jelleggel szervezett Speciális Önkéntes Tartalékos Katonai Szolgálat toborzási és kiképzési feladatainak megtervezésére, megszervezésére és végrehajtására.
- MH TTP PK 279/2021. parancsa az Önkéntes Katonai Szolgálat Program bevezetése előkészítésének és végrehajtásának a Magyar Honvédség Tartalékképző és Támogató Parancsnokság hatáskörében végrehajtandó feladataira.
- Munkanélküliségi ráta, megye és régió szerint, negyedévente [%]. Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0171.html